

POSTANOWIENIE

Dnia 11 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku Instytutu Pamięci Narodowej Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Ł. o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Najwyższego w stanie spoczynku **X. Y.**,
po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej,
na posiedzeniu w dniu 11 kwietnia 2024 r.,
wniosku obwinionego sędziego Sądu Najwyższego w stanie spoczynku **X. Y.** o wyłączenie Sędziego Sądu Najwyższego **Tomasza Demendeckiego** od udziału w rozpoznawaniu sprawy o sygn. I ZI 28/22

postanowił:

uwzględnić wniosek i na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. oraz art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka wyłączyć sędziego Sądu Najwyższego **Tomasza Demendeckiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZI 28/22;**

UZASADNIENIE

Instytut Pamięci Narodowej Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Ł. pismem z dnia 30 marca 2022 r. wniósł o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego Sądu Najwyższego w stanie spoczynku X. Y. Sprawę zarejestrowano w repertorium Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego pod sygnaturą I ZI 28/22, a sędzią sprawozdawcą wyznaczonym do rozpoznawania sprawy został m.in. SSN Tomasz Demendecki.

Obwiniony - sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku – X. Y. pismem z dnia 8 grudnia 2023 r. wniósł o wyłączenie, na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. SSN Tomasza Demendeckiego od udziału w rozpoznawaniu sprawy o sygn. akt I ZI 28/22.

W uzasadnieniu wniosku obwiniony powołał się przede wszystkim na treść postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2019 r., sygn. akt III KO 154/18, w który wskazano, że „Sąd” w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz.U.1993.61.284) może być uznany tylko organ wykonujący władzę sądenia, tzn. organ który rozstrzyga sprawy przekazane do jego kompetencji respektując zasadę państwa prawa i po przeprowadzeniu postępowania w sposób przewidziany prawem zatem warunku tego nie spełnia sędzia Sądu Najwyższego Marek Dobrowolski, który został powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3) oraz treść uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego dnia 23 stycznia 2020 r., której nadano moc zasady prawnej i w której *expressis verbis* stwierdzono, iż „nienależyta

obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie SSN Tomasza Demendeckiego jest uzasadniony.

Zgodnie z treścią art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. W niniejszej sprawie niewątpliwie mamy do czynienia z taką sytuacją. Odwołując się do ugruntowanego już orzecznictwa Sądu Najwyższego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2021 r., sygn. II KO 30/21) warto przypomnieć, że wyłączenie sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. powinno nastąpić nie tylko w sytuacji, gdy istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie, ale również wówczas, gdy orzekanie przez sędziego w sprawie mogłoby realnie prowadzić do znacznie poważniejszego uchybienia, tj. naruszenia standardu z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka (EKPC) i uznania, że taki skład orzekający nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą. Wobec faktu, że szerokie uzasadnienie w tym zakresie zawarte jest w uzasadnieniu postanowienia w sprawie o sygn. II KO 30/21 nie ma potrzeby powtarzania wskazanej tam argumentacji, zwłaszcza iż została ona także potwierdzona w postanowieniach Sądu Najwyższego, m.in. z dnia 6 września 2022 r., II KK 44/21, czy z dnia

28 września 2022 r., IV KK 333/22. Istotne w tym kontekście jest jedynie podkreślenie, że w sytuacji zakończenia sprawy dyscyplinarnej w takim składzie, z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, iż wniesienie skargi przeciwko Polsce skutkowałoby stwierdzeniem naruszenia art. 6 ust. EKPC i wypłatą odszkodowania oraz możliwym wnioskiem o wznowienie postępowania. Wskazać bowiem należy na dotychczasowe orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym zauważa się, że wady stwierdzone w postępowaniach nominacyjnych na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego mają charakter systemowy i będą brane pod uwagę w podobnych skargach złożonych w przyszłości do Trybunału (por. m. in. wyroki: z dnia 22 lipca 2021 r., nr 43447/19, *Reczkowicz przeciwko Polsce*; z dnia 8 listopada 2021 r., nr 49868/19 i 57511/19, *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce* i z dnia 3 lutego 2022 r., nr 1469/20, *Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce*).

Słusznie wskazał autor wniosku, że okoliczności związane z uzyskaniem statusu sędziego Sądu Najwyższego przez Tomasza Demendeckiego w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa w składzie ukształtowanym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., a więc w trybie w jakim powołano sędziów Izby Dyscyplinarnej prowadziłyby nie tylko do naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy przez bezstronny i niezależny sąd ustanowiony ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, standardu konstytucyjnego (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ale także do przyjęcia, że sąd w takim składzie byłby sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Taka konkluzja wynika przecież wprost z uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 oraz uchwały trzech Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-41 10-1/20,

OSNKW 2020, z. 2, poz. 7), która z uwagi na nadanie jej statusu zasady prawnej, wiąże wszystkie składy Sądu Najwyższego (por. np. postanowienia SN z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21; z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21 i z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22).

Mając na uwadze powyższą argumentację konieczne stało się podjęcie przez Sąd Najwyższy decyzji o wyłączeniu od rozpoznania sprawy o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej SSN Tomasza Demendeckiego.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak na wstępie.

[M. T.]

[ms]